

відповідальність за них, не виконують своїх обов'язків [11, с.11].

Висновки. Отже, підсумовуючи викладений у даній статті матеріал можемо впевнено констатувати, що дитячі безпритульність та бездоглядність є однією з найгостріших проблем як українського суспільства, так і світової спільноти. Ці негативні явища присутні у житті будь-якої країни, незалежно від рівня її економічного, соціального та культурного розвитку. Звісно це не повний перелік негативних явищ. Однак і його, на нашу думку, цілком достатньо, щоб зрозуміти яку загрозу у собі несе дитяча безпритульність та бездоглядність для розвитку української нації. Адже до тих пір доки це ганебне явище не буде викоренене, то максимально зменшене, навряд чи можна мріяти і розмірковувати про здорове і велике культурне майбутнє нашого народу.

Список використаних джерел:

1. Соціальна робота : корот. енцикл. слов. - К. : ДЦССМ, 2002. - 536 с.
2. Российская юридическая энциклопедия / Гл. ред. А.Я. Сухарев. – М.: ИНФРА-М, 1999. – 1110 с.
3. Про охорону дитинства. Закон України // Відомості Верховної Ради України, 2001, № 30, ст. 142.
4. Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей: Законі України // Відомості Верховної Ради України, 2005, № 26, ст. 354.
5. Про Загальнодержавну програму «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року. Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2009, № 29, ст. 395.
6. Про затвердження Державної програми подолання дитячої безпритульності і бездоглядності на 2006-2010 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 травня 2006 р. № 623 // [Електронний ресурс]-Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=623-2006-%EF>.
7. Об основах системы профилактики безнадзорности и правонарушений несовершеннолетних» от 21 мая 1999 г.: Федеральный Закон «// [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://mon.gov.ru/dok/fz/vosp/4005/>
8. Комплексна допомога бездоглядним та безпритульним дітям : метод. посіб./ Авт.: Безпалько О.В.; Гурковська Л.П.; Журавель Т.В. та ін. / За ред. Зверєвої І.Д., Петрочко Ж.В. - К.: Видавничий дім "КАЛИТА", 2010. - 376 с.
9. Российская педагогическая энциклопедия. В 2-х томах. Том I (А-Л) / гл. ред. В.В. Давыдов. - М.: Большая российская энциклопедия, 1993. - 608 с.
10. Корнеева О. В. Правовое обеспечение профилактики безнадзорности и беспризорности несовершеннолетних в СССР и Российской Федерации в 40-е гг. XX-начале XXI вв. (историко-правовой аспект) на примере Чувашской Республики: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. - Чебоксары: , 2006, - с. 244.
11. Діти й молодь, які живуть або працюють на вулиці: приховане обличчя епідемії ВІЛ в Україні // ЮНІСЕФ/МБФ «СНІД Фонд Схід-Захід»– К., 2006. – 231 с.

УДК 342.951:351.82

Хом'яков Д.О.

ад'юнкт ВІ КНУ імені Тараса Шевченка

КІНЦЕВИЙ СПОЖИВАЧ ЯК СУБ'ЄКТ ЕКСПОРТНОГО КОНТРОЛЮ

У статті розглянуто актуальні питання щодо повноважень державних органів контролю за передачами товарів військового призначення та особливості підтвердження доставки цих товарів до кінцевого споживача, і підтвердження їх використання кінцевим споживачем у заявлених ним цілях.

Ключові слова: експорт, кінцевий споживач, імпорт, сертифікат, перевірка, контроль, доставка.

В статье рассмотрены актуальные вопросы относительно полномочий государственных органов контроля за передачами товаров военного назначения и особенности подтверждения доставки этих товаров к конечному потребителю, и подтверждения их использования конечным потребителем в заявленных им целях.

Ключевые слова: экспорт, конечный потребитель, импорт, сертификат, проверка, контроль, доставка.

The article deals with current issues concerning the powers of state control over transfers of military features and proof of delivery of the goods to the end user, and confirm them using the end user in its own declared

purposes. Also highlighted features of state control over the execution of end users in Ukraine obligations under guarantees regarding the use of imported goods in the stated purposes.

Keywords: *export, end users import certificate, check, control, delivery.*

Актуальність дослідження. Експортна політика – це система політико-правових, економічних, організаційних та інших широкомасштабних заходів, спрямованих на реалізацію і захист внутрішньо і зовнішньоекономічних інтересів з метою динамічного здійснення політичних і соціально-економічних перетворень в умовах формування відносин на міжнародному ринку озброєння.

Товари, які охоплюються державною системою експортного контролю, є товарами підвищеного ризику у зв'язку з можливістю їх переключення у діяльність пов'язану із створенням зброї масового знищення та засобів її доставки або з можливістю використання таких товарів у терористичних цілях.

Мета дослідження полягає в проведенні загальнотеоретичної характеристики процедури експортного контролю за передачею товарів. Для реалізації даної мети слід виконати ряд наступних завдань, а саме: 1) дослідити на підставі чого здійснюється державний контроль за виконанням кінцевими споживачами в Україні зобов'язань за гарантіями щодо використання імпортованих товарів; 2) проаналізувати які документи експортер зобов'язаний отримати в якості гарантій іноземного суб'єкта господарської діяльності - кінцевого споживача.

Виклад основного матеріалу. Виходячи з викладеного вище законодавством передбачено, що до початку виконання міжнародних передач товарів український суб'єкт (експортер або імпортер - далі суб'єкт) зобов'язаний надати до Держекспортконтролю повну та достовірну інформацію про відоме йому кінцеве використання товарів, міжнародну передачу яких планується здійснити, а також оригінали документів про гарантії, які підтверджують використання товарів виключно в заявлених цілях. Термін заявлена ціль означає напрям використання товару згідно з його призначенням, про який офіційно повідомлено іноземного чи українського експортера відповідно суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності України або іноземним суб'єктом господарської діяльності.

Враховуючи особливості товарів, що підлягають державному експортному контролю, контроль за такими товарами не обмежується тільки фактом їх міжнародної передачі. Такий контроль включає як підтвердження доставки цих товарів до кінцевого споживача, так і підтвердження їх використання кінцевим споживачем у заявлених ним цілях. Виходячи з викладеного суб'єкт повинен вживати заходів для перевірки доставки та кінцевого використання товарів і про її результати інформувати Держекспортконтроль. Крім того суб'єкт повинен сприяти уповноваженим державним органам України у проведенні ними зазначеної перевірки, а також у разі потреби залучати ці органи до участі у перевірках доставки товарів до кінцевого споживача та/або використання цим споживачем отриманих ним товарів у заявлених цілях. Досить важливим є те, що у разі отримання будь-якої інформації про порушення умов доставки товарів до кінцевого споживача або використання цих товарів у супереч заявленим цілям або іншим споживачем суб'єкт зобов'язаний негайно повідомити про це Держекспортконтроль і СБУ.

Відповідно до законодавства державний контроль за виконанням кінцевими споживачами в Україні зобов'язань за гарантіями щодо використання імпортованих товарів у заявлених цілях здійснюється на підставі аналізу звітів суб'єктів

підприємницької діяльності - кінцевих споживачів про фактичне використання товарів, а також шляхом планових вибірових перевірок фактичного використання товарів за призначенням їх кінцевими споживачами.

Відомості про уповноважених посадових осіб Держекспортконтролю або про склад контрольної комісії та терміни перевірки в письмовій формі подаються Держекспортконтролем керівникові підприємства, установи, організації, що є споживачем товарів, щодо яких здійснюється перевірка. Цілком природно, що зазначена перевірка здійснюється за місцем встановлення (використання) імпортованих споживачем товарів. Під час такої перевірки керівник підприємства, установи, організації - кінцевого споживача зобов'язаний надати уповноваженим посадовим особам Держекспортконтролю або відповідній контрольній комісії будь-які необхідні документи та сприяти їх роботі. Приємною новиною є те, що підприємство, установа, організація - кінцевий споживач в Україні, має бути попереджений про можливість проведення такої перевірки під час оформлення імпортного сертифіката або відповідного дозвільного документу. Відсутність такого попередження може бути підставою для відмови суб'єкта від здійснення перевірок.

Законодавством також передбачена можливість відшкодування витрат державних органів на проведення перевірки за рахунок підприємства чи організації - українського експортера, але таке відшкодування може бути здійснено лише за пропозицією експортера у разі, коли про таке відшкодування зазначено у зовнішньоекономічному договорі (контракті).

Відповідно до статті 19 Закону України „Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання” український суб'єкт - експортер товарів, що підлягають державному експортному контролю повинен вживати заходів для перевірки доставки та кінцевого використання експортованих товарів і про її результати інформувати Держекспортконтроль. Експортер також повинен сприяти уповноваженим державним органам України у проведенні ними зазначеної перевірки, а у разі потреби залучати ці органи до участі у перевірках доставки товарів до кінцевого споживача та/або використання цим споживачем експортованих товарів у заявлених цілях.

У разі коли експортер отримав будь-яку інформацію про порушення умов доставки товарів до кінцевого споживача або використання цих товарів у супереч заявленим цілям або іншим споживачем він зобов'язаний негайно повідомити про це Держекспортконтроль і СБУ.

Як правило контроль за доставкою товарів до кінцевого споживача може здійснюватися експортером шляхом отримання від іноземного суб'єкта господарської діяльності та надання Держекспортконтролю сертифіката підтвердження доставки або іншого документа, оформленого або підтвердженого уповноваженим на це органом країни призначення, який містить відповідні підтвердження про доставку товарів на територію країни призначення та їх одержання кінцевим споживачем (далі - документ про підтвердження доставки).

В окремих випадках залежно від категорії товарів, країни призначення, кінцевого споживача тощо за рішенням Держекспортконтролю контроль за доставкою товарів до кінцевого споживача може здійснюватись шляхом супроводження товарів представником (представниками) експортера під час їх транспортування.

З метою забезпечення можливості здійснення зазначених перевірок експортер зобов'язаний отримати гарантії іноземного суб'єкта господарської діяльності - кінцевого споживача щодо надання експортеру документа про підтвердження доставки та/або про можливість здійснення експортером перевірок використання у заявлених цілях імпортованих цим споживачем товарів, та/або про можливість здійснення контролю за доставкою товарів до кінцевого споживача шляхом їх супроводження експортером під час транспортування. Таки гарантії іноземного суб'єкта як правило повинні бути визначені у зовнішньоекономічному договорі (контракті) або в іншому документі, в якому є посилання на такий договір (контракт).

З метою сприяння експортеру у здійсненні контролю за доставкою товарів до кінцевого споживача та/або у здійсненні перевірки їх використання у заявлених цілях можуть бути залучені представники закордонних дипломатичних установ України у державах - одержувачах товарів (за згодою керівників цих установ). Для забезпечення участі представників зазначених установ у здійсненні такого контролю чи перевірки експортер повинен завчасно звернутись через Держекспортконтроль до МЗС з проханням про залучення відповідних представників до участі у здійсненні цих заходів. Разом із таким зверненням (заявою) експортер повинен подати необхідну інформацію про порядок експорту товарів, спосіб їх транспортування, перевізника, місце доставки товарів та їх кінцевого споживача. Держекспортконтроль після отримання такої заяви надсилає її разом з одним примірником інформації до МЗС для прийняття рішення.

Загальною нормою законодавства є те, що експортер повинен у 45-денний термін після здійснення експорту товарів подати до Держекспортконтролю документ про підтвердження їх доставки, але цей термін може бути продовжений Держекспортконтролем у разі подання експортером звернення з обґрунтуванням причин затримки надання такого документа і пропозицією щодо встановлення нового терміну його подання.

Відповідно до цієї норми, після доставки товарів до кінцевого споживача, експортер подає Держекспортконтролю документ про підтвердження доставки товарів з посиланням на відповідний зовнішньоекономічний договір (контракт), за яким товари експортовані з України, наданий або підтверджений уповноваженим державним органом країни призначення. Якщо такий документ складено іноземною мовою, до нього додається переклад, засвідчений у встановленому порядку.

Висновки. Перетин кордону України товарів військового призначення та подвійного використання є дуже складним та бюрократизованим процесом який в основі використовує нормативні документи застарілого зразку. Особливо слід звернути увагу на те, що національним законодавством України на суб'єкта здійснення міжнародних передач товарів, на етапі здійснення експортних процедур покладено ряд дій щодо витребування з контрагента міжнародного імпортного сертифікату, сертифікату підтвердження доставки та сертифікату кінцевого споживача, що є не повністю урегульовано та закріплено на міжнародному рівні. Отже не існує одної, загальної для всіх, міжнародної норми яка б зобов'язувала державу на території якої знаходиться як імпортер так і кінцевий споживач, проводити дії щодо стимулювання надання зазначених сертифікатів. Також одною із основних проблем національного законодавства треба виділити проблему збереження інтелектуальної власності та розвитку військово-технічного співробітництва в галузі експорту. Необхідність реформування національного законодавства в галузі митного оформлення перетину

кордонів вантажами військового призначення та подвійного використання зумовлена потребою України в забезпеченні активної участі у технологічному обміні, а також усвідомленні необхідності протидії неконтрольованого витоку закордон українських технологій, що в свою чергу завдає нищівної шкоди національному військово-промислому комплексу та економіці України.

Література

1. Горбулін В. Оборонне будівництво в Україні: проблемні питання розвитку ОПК і підходи до їх вирішення [Електронний ресурс] / В. Горбулін // Зеркало тижня. – 2001. – № 4 (328). – 27 січня – 2 лютого. – Режим доступу : <http://www.zn.ua>.
2. Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та використання: Закон України від 20.02.2003 р. № 549-IV // ВВР України. – 2003. – № 23. – Ст. 148.
3. Про затвердження Порядку здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення : Постанова Кабінету Міністрів України від 20 листопада 2003 р. № 1807 (чинна редакція від 21 січня 2010 р.) // Офіційний вісник України. – 2003. – № 48. – Ст. 2506.
4. Про затвердження Порядку здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів подвійного використання : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 січня 2004 р. № 86 (чинна редакція від 21 січня 2010 р.) // Офіційний вісник України. – 2004. – № 4. – Ст. 167.
5. Про державну таємницю : Закон України від 21 січня 1994 р. № 3855-XII (чинна редакція від 5 червня 2008 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 16. – Ст. 93.
6. Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю : наказ Служби безпеки України від 12 серпня 2005 р. № 440 (чинна редакція від 21 серпня 2010 р.) // Офіційний вісник України. – 2005. – № 34. – С. 172. – Ст. 2089.
7. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 13 грудня 1991 р. № 122 // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 12. – Ст. 165.
8. Про затвердження Положення про експертні комісії з питань державної таємниці [Електронний ресурс] : наказ Служби безпеки України від 14 грудня 2004 р. № 696. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi>.
9. Про затвердження Положення про порядок надання суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності повноважень на право здійснення експорту, імпорту товарів військового призначення та товарів, які містять відомості, що становлять державну таємницю [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 8 червня 1998 р. № 838 (чинна редакція від 14 травня 2008 р.). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0008-05>.
10. Митний кодекс України та нормативно-правові акти, що регулюють його застосування : зб. док. / упоряд. : П. В. Пашко, В. П. Науменко. – К. : Знання, 2004. – 1173 с.
11. Науково-практичний коментар до Закону України “Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання” / за ред. Легейди О. С., Дмитрієва А. І., Гришуткіна О. М. – К. : КИТ, 2005. – 1140 с.
12. Про інформацію : Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657-XII (чинна редакція від 2 липня 2010 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.
13. Про затвердження порядку організації оформлення товарів і транспортних засобів із застосуванням вантажної митної декларації, яка містить інформацію з обмеженим доступом, що є власністю держави [Електронний ресурс] : наказ Державної митної служби України від 5 січня 2005 р. № 5. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua.doc.?code=v0005342-05>.
14. Про затвердження Положення про порядок державного контролю за проведенням переговорів, пов'язаних з укладанням зовнішньоекономічних договорів (контрактів) про здійснення міжнародних передач військового призначення та подвійного використання : Постанова Кабінету Міністрів України від 4 грудня 1998 р. № 125 // Офіційний вісник. – 2008. – № 36. – Ст. 1207.
15. Про деякі питання передачі державної таємниці іноземній державі чи міжнародній організації [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 14.02.2004 р. № 1483/2004. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

УДК 342.9

Юсупов В.А.,

доцент кафедри правознавства Криворізького економічного інституту
Київського національного університету імені Вадима Гетьмана,